

Vlaanderen
is landbouw & visserij

DE VLAAMSE LANDBOUW- CONJUNCTUURINDEX

najaar 2023

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

DE VLAAMSE
LANDBOUW-
CONJUNCTUURINDEX
NAJAAR 2023

Colofon

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Auteurs

Timo Delveaux, Sonia Lenders

Verantwoordelijk uitgever

Patricia De Clercq, secretaris-generaal Departement Landbouw en Visserij

Depotnummer

D/2023/3241/356

Lay-out

Vlaamse overheid

Voor meer informatie over het rapport kunt u contact opnemen met de auteur(s) van het rapport. Ons e-mailadres is als volgt samengesteld: VOORNAAM.NAAM@LV.VLAANDEREN.BE. Ons generiek adres is KENNIS@LV.VLAANDEREN.BE

U vindt onze rapporten terug op:

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUWCIJFERS

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Delveaux T. & Lenders S. (2023) *De Vlaamse landbouwconjunctuurindex najaar 2023*, Departement Landbouw en Visserij, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit rapport verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Als u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hier graag bij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

//

Deze publicatie werd door het Departement Landbouw en Visserij met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen het Departement Landbouw en Visserij of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Departement Landbouw en Visserij of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

INHOUD

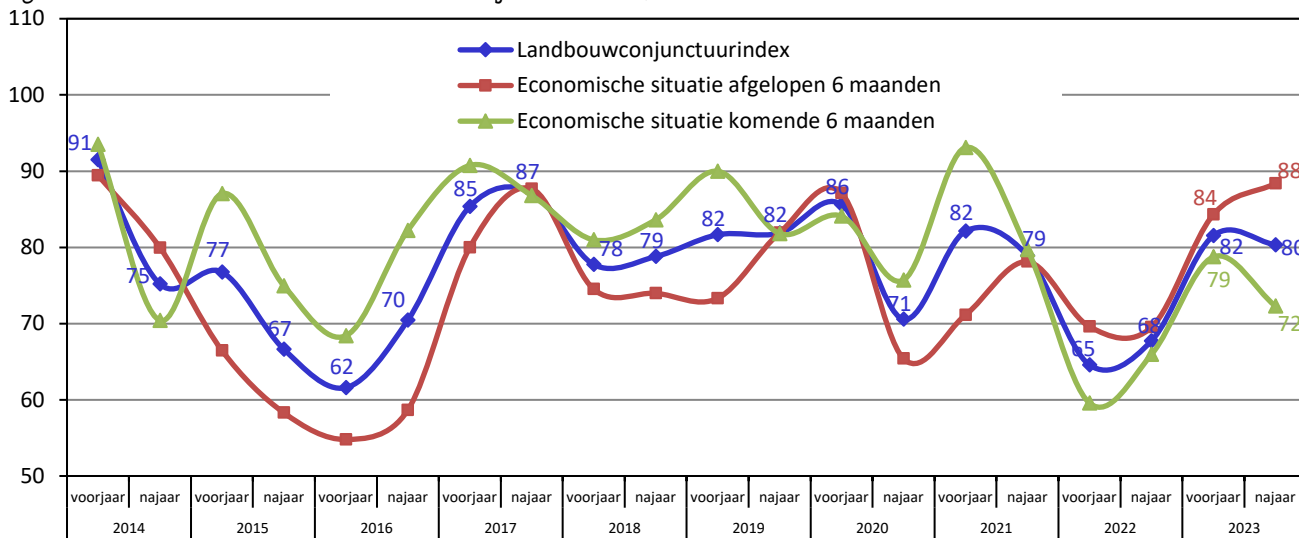
Samenvatting.....	5
1 Landbouwsectoren.....	6
2 Tuinbouwsectoren.....	10
3 Belemmeringen.....	12
4 Meer informatie.....	14

SAMENVATTING

Uit een zesmaandelijks bevraging bij Vlaamse land- en tuinbouwers blijkt dat de **conjunctuurindex in het najaar van 2023 een kleine daling kent van 82 naar 80**. De tevredenheid over de afgelopen zes maanden steeg licht van 84 naar 88, terwijl die over de komende zes maanden daalt van 79 naar 72. Het is niet verwonderlijk dat de afgelopen zes maanden als positief werden beoordeeld, omdat de dalende energieprijzen en de daarmee samenhangende inputkosten de land- en tuinbouwers opnieuw wat ademruimte gaven. Ondanks overwegend positieve beoordelingen in de meeste sectoren, is er opnieuw een opwaartse trend zichtbaar in de energieprijzen, wat waarschijnlijk bijdraagt aan de toenemende onzekerheid en de daling van de conjunctuurindex voor de komende zes maanden. Tegelijkertijd hebben sommige sectoren aanzienlijke prijscorrecties ondergaan, en het is onzeker wanneer en op welk niveau deze prijzen zullen stabiliseren.

Figuur 1: Evolutie van de Vlaamse landbouwconjunctuurindex, 2014-2023

Bron: Departement Landbouw en Visserij

In de najaarsenquête stijgt het aantal land- en tuinbouwers die de afgelopen zes maanden belemmeringen hebben ondervonden (90%).

Opvallend is dat de beperkingen van overheidswege op het hoogste punt staan sinds het begin van de enquêtes in 2007 (57%) en sinds dit voorjaar de grootste belemmering is voor de landbouwers. Vooral vleesveehouders (64%), melkveehouders (63%), akkerbouwers (62%) en varkenshouders (60%) klagen daarover. Waarschijnlijk dragen verschillende actuele dossiers bij aan de stijging van dit fenomeen. Het stikstofdossier speelt een centrale rol en zorgt voor onzekerheid over de toekomst van individuele bedrijven. Het goedkeuringsproces voor het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid 2023-2027 duurde lang en het Vlaamse GLB-Strategisch Plan werd pas in maart door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Dit beleid bevat nieuwe aspecten, zoals strengere milieu- en klimaatvoorwaarden (conditionaliteit). Verder is er nog onduidelijkheid over het nieuwe mestbeleid. Daarnaast zijn, zoals gebruikelijk in de conjunctuur enquête van het najaar, de belemmeringen door ongunstige weersomstandigheden toegenomen (46%).

De conjunctuurindex geeft het gevoel van de landbouwers weer: hoe beschouwen ze de afgelopen zes maanden en wat verwachten ze van de toekomstige zes maanden. Het gemiddelde van die twee vragen vormt de conjunctuurindex. De index kan gaan van 0 (alle landbouwers zeer negatief) tot 200 (alle landbouwers zeer positief). Bij een waarde van 100 zijn er evenveel negatieve als positieve antwoorden.

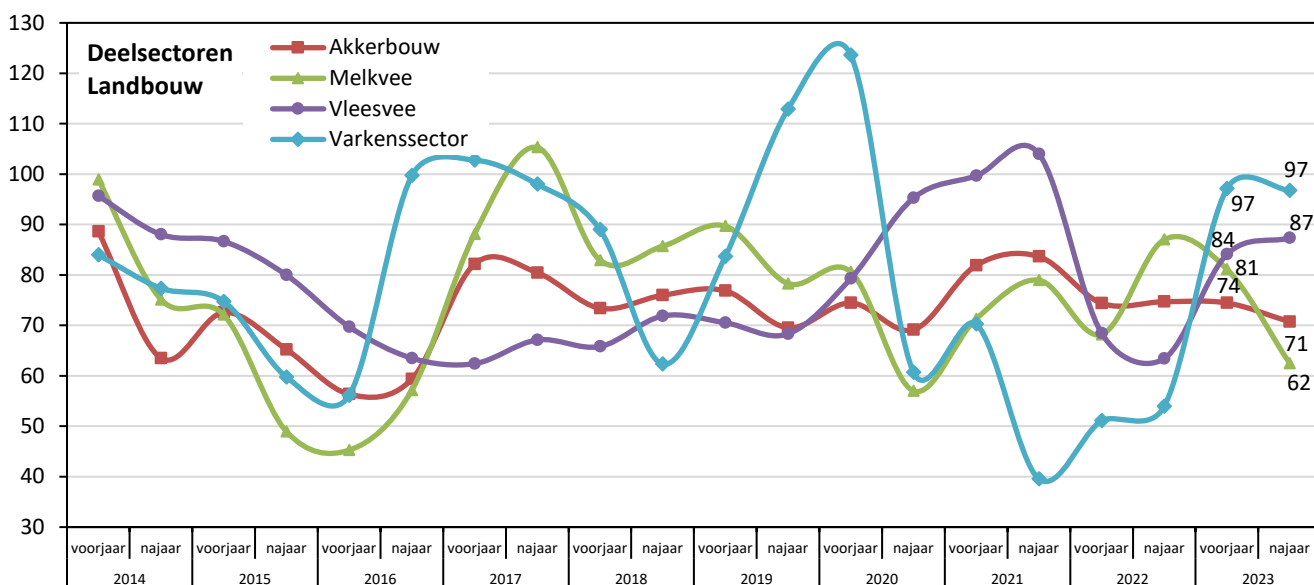
////////////////////////////////////

Het gevoel van de landbouwers kaderen we in het rapport op basis van de marktsituatie. De bevraging vond plaats in september 2023 bij deelnemers van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN). De resultaten zijn gebaseerd op een extrapolatie van 486 antwoorden.

1 LANDBOUWSECTOREN

In dit hoofdstuk maken we een diepgaande analyse van de belangrijkste subsectoren in de landbouw: akkerbouw, melkvee, vleesvee en de varkenssector. De varkenssector heeft zich stabiel weten te handhaven. Daarentegen bevindt de melkveesector zich momenteel op het laagste punt sinds 2017.

Figuur 2: Evolutie van de Vlaamse conjunctuurindex voor de vier landbouwsectoren, 2014-2023

Bron: Departement Landbouw en Visserij

De index voor **akkerbouw** daalt licht. Zowel de index van de afgelopen zes maanden (van 85 naar 77) als de index voor de toekomstige zes maanden (64 naar 65) bleef nagenoeg gelijk.

- Van de ondervraagde akkerbouwers is 45% van mening dat de productie in de komende 6 maanden stabiel zal blijven. 37% verwacht een daling in de productie, terwijl 19% rekt op een toename.
- Wat betreft de verwachtingen voor de prijzen, geeft maar liefst 68% aan dat deze in de komende maanden licht zullen dalen.
- Het is belangrijk om voorzichtig te zijn als we de ontwikkelingen in deze index willen verklaren, aangezien de verschillende subsectoren van de akkerbouw (zoals granen, aardappelen en suiker) verschillende markttrends hebben doorgemaakt.
- In de vorige editie werd toegelicht dat een beperkte beschikbaarheid van **aardappelen**, in combinatie met een lage voorraad, heeft geleid tot hoge aardappelprijzen.
 - Wat betreft de huidige oogst heeft de sector ondanks het natte voorjaar en de vertraging bij de aanplant op het juiste moment droog weer en zonneschijn gekregen. De regenval en de warmte in augustus hebben geleid tot aanzienlijke groei van de aardappelen. Deze weersomstandigheden hebben echter ook de ideale omstandigheden gecreëerd voor een

de bedrijven. Ook deze prijzen zijn sinds de coronaperiode exponentieel gestegen en zijn pas in de 2de helft van 2022 beginnen dalen. Momenteel liggen deze nog steeds op een zeer hoog niveau.

- Op Europees niveau stellen we een verdere daling vast van de productie, getriggerd door lagere slachtgewichten en hoge grondstof- en energieprijzen. Voor de eerste 6 maanden van 2023 werd 3,7% minder productgewicht geproduceerd in de EU (-2% voor België) in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar.

De index voor de **varkenssector** blijft stabiel ten opzichte van de vorige peiling en bevestigt daarmee het herstel na een aantal moeilijke jaren. De afgelopen zes maanden werden opvallend positiever beoordeeld, met een stijging van 64 naar 127, dit als gevolg van de recordprijzen voor biggen en vleesvarkens. Voor de komende zes maanden zijn de varkenshouders veel pessimistischer. Die index daalt van 131 naar 67. Dat is het op drie na laagste niveau sinds het begin van de peilingen in 2007.

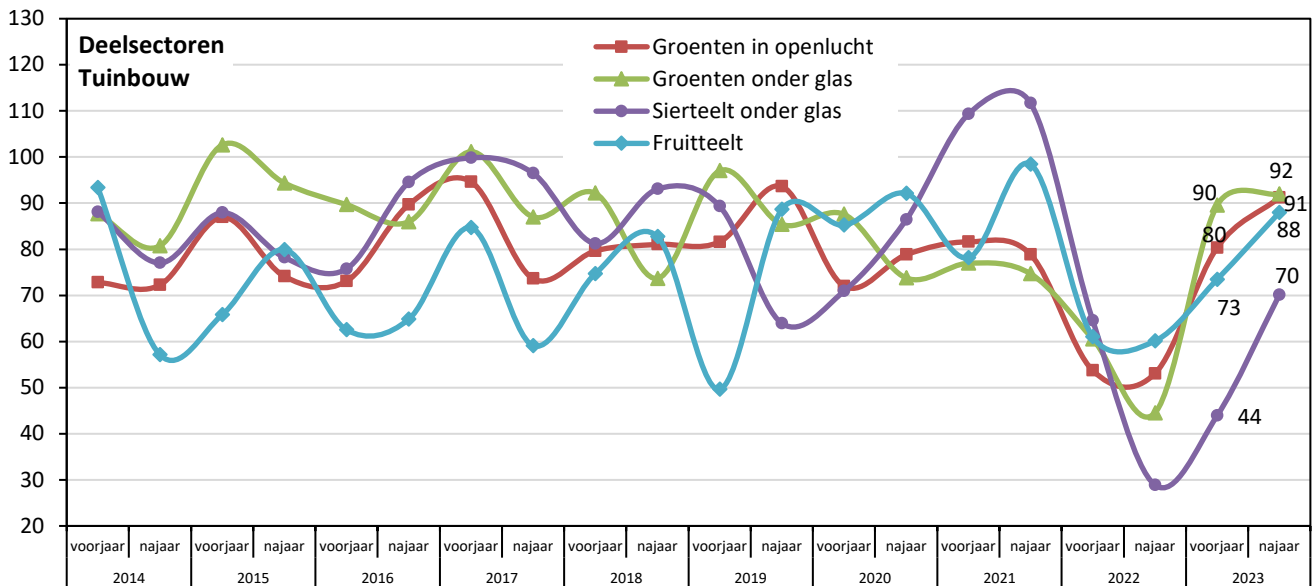
- Een aanzienlijke meerderheid (75%) van de varkenshouders verwacht dat de productie in de komende zes maanden stabiel zal blijven, terwijl 23% een daling in de productie voorziet.
- Wat betreft de prijzen, verwacht 66% van de respondenten een lichte prijsdaling in de komende periode, terwijl 22% denkt dat de prijzen stabiel zullen blijven.
- De prijzen voor varkensskarkassen zijn sinds de zomer beginnen te dalen, maar ze blijven nog steeds op een aanzienlijk hoog niveau. Momenteel liggen de prijzen ongeveer 40% hoger dan het langetermijngemiddelde. Ook de biggenprijzen liggen op een zeer hoog niveau, wat aangeeft dat er voldoende vraag is vanuit de vleesvarkensmarkt. Tegelijkertijd blijven de voederprijzen na een daling halfweg 2022 nog steeds op een zeer hoog niveau.
- Net zoals bij melkveehouders kan de verklaring voor de verwachte toekomstige daling ook verband houden met de perceptie van overheidsbelemmeringen onder varkenshouders. Maar liefst 60% van de geënquêteerde varkenshouders heeft in de afgelopen zes maanden minstens één obstakel ervaren dat door de overheid is opgelegd. Hierbij speelt ongetwijfeld het stikstofdossier een belangrijke rol, net als de onzekerheid die gepaard gaat met de impact op de individuele bedrijfsontwikkeling.
- Het aantal geslachte varkens in de Europese Unie blijft dalen. In het eerste halfjaar van 2023 daalde de productie met 8,9%. Deze daling is zelfs groter dan die in 2022, toen de productie met 5,1% afnam. Bijna alle lidstaten van de Europese Unie rapporteren een afname in de varkensproductie. België zag een afname van 12%, Duitsland van 9,2%, en zelfs Spanje, dat tot voor kort groeide, noteerde een daling van 8,4%.

2 TUINBOUWSECTOREN

In alle subsectoren van de tuinbouw is een stijging van de index waargenomen. De meest opvallende toename wordt geregistreerd in de sector van de sierteelt onder glas, wat lijkt te wijzen op tekenen van herstel. Dit wordt geïllustreerd door de onderstaande indexcijfers voor de vier verschillende deelsectoren van de tuinbouw.

Figuur 3: Evolutie van de Vlaamse conjunctuurindex voor de vier tuinbouwsectoren, 2014-2023

Bron: Departement Landbouw en Visserij

De conjunctuurindex voor **openluchtgroenten** voornamelijk bestemd voor de versmarkt, inclusief witloofforcerie, laat een stijging zien van 80 naar 91. Deze stijging kan worden toegeschreven aan een aanzienlijke toename van de index over de afgelopen 6 maanden, van 74 naar 108. Voor de komende 6 maanden hebben de telers echter een iets pessimistischere kijk op de situatie. Hier zien we een daling van 87 naar 75.

- Ongeveer de helft van de telers verwacht geen veranderingen in hun productie in de komende periode. 18% voorziet een lichte toename, terwijl 25% een lichte afname verwacht.
- Van de telers denkt 53% dat de prijzen van hun producten licht zullen dalen. 24% verwacht stabiele prijzen, terwijl 23% een lichte prijsstijging voorziet.
- Ondanks een onzeker begin van het teeltseizoen door het natte voorjaar, gevolgd door droogte in mei en juni, hebben de regen deze zomer en de warme nazomer geleid tot goede rendementen. Er is sprake van een (verwachte) goede oogst voor onder andere bonen, bloemkool, spruitkool, sluitkolen, courgettes en prei. Voor wortel en ajuin ziet het er niet even positief uit en vanwege de slechte weersomstandigheden in het voorjaar.
- De meeste openluchtgroenten hebben de afgelopen maanden goede prijzen gekend. Begin september was er sprake van een kentering voor sommige producten door de grote volumes en het uitblijven van het herfstweer. De prijsvorming van de komende maanden zal onder andere afhangen van hoe de markt de grotere aanvoer opneemt.

////////////////////////////////////

Het herstel bij de voorjaarsbeoordeling in de **groentesector onder glas** lijkt zich te bevestigen. De tevredenheid over de afgelopen 6 maanden is gestegen van 83 naar 100, terwijl de verwachting voor de komende 6 maanden licht is gedaald van 96 naar 83.

- Een aanzienlijke 56% van de groentetelers verwacht dat hun productie in het komende half jaar zal afnemen, waarvan 22% zelfs een aanzienlijke daling voorziet. Daarentegen geeft 23% aan dat er geen verandering in de productie zal zijn, terwijl 21% een toename van de productie verwacht.
- Wat betreft de verwachtingen voor de prijzen, is 42% van mening dat de prijs stabiel zal blijven, terwijl 41% een lichte prijsdaling verwacht.
- Wat betreft de **tomaten**: Na een periode van lage productievolumes sinds het begin van dit jaar, voornamelijk als gevolg van hoge energiekosten, zijn de volumes sinds begin juni weer normaal. De verwachte extreme pieken in de productie zijn uitgebleven, maar in juni en juli lagen de prijzen onder het gemiddelde van de afgelopen jaren. Sindsdien is de markt echter weer aangetrokken, voornamelijk vanwege de hitte in Zuid-Europa, die de beschikbaarheid van hoogwaardige producten heeft beïnvloed. Dit heeft geleid tot een grotere vraag en betere prijzen. Helaas zijn de energieprijzen sinds de zomer weer gestegen, wat een zorg is voor telers die hun kassen moeten verwarmen. De geopolitieke ontwikkelingen met betrekking tot de energiekosten blijven onvoorspelbaar. Voor deze winter wordt echter een hogere productie verwacht dan vorig jaar, en er is een toename van contractverkoop, wat zowel producenten als verkopers meer zekerheid biedt.
- Bij **aardbeien** zien we dat het weer een aanzienlijke invloed heeft op de marktsituatie. De warme lente en dito nazomer hebben geleid tot een hogere aardbeienproductie en lagere prijzen, terwijl het koude zomerweer precies het tegenovergestelde effect heeft gehad. Aardbeitelers worden door de EU-typologie onderverdeeld in de rubriek groenten.

De index voor **sierteelt onder glas** vertoont de opvallendste stijging onder alle subsectoren en stijgt met 26 punten tot 70. Zowel de tevredenheid over de afgelopen 6 maanden (van 33 naar 70) als de verwachtingen voor de komende 6 maanden (van 55 naar 70) laten een toename zien.

- 60% van siertelers denkt dat de productie de komende zes maanden niet zal wijzigen. 32% verwacht echter een productiestijging, waarvan 12% een sterke stijging.
- Als het gaat om verwachtingen met betrekking tot prijsontwikkelingen, is het beeld niet volledig helder: 52% verwacht geen verandering, 24% voorziet een lichte daling in de prijzen, en 24% geeft aan een lichte prijsstijging te verwachten.
- De sierteeltsector heeft de afgelopen jaren al een aantal stormen doorstaan. De combinatie van de energiecrisis, hoge inflatiecijfers en extreme weersomstandigheden legt aanzienlijke financiële druk op alle sierteeltbedrijven. Vooral bedrijven die zich toeleggen op serreteelten hebben te lijden gehad onder de sterk stijgende energieprijzen, die al in 2021 begonnen en verder escaleerden bij het uitbreken van de Oekraïne-crisis in 2022. Hoewel de gasprijzen sinds het najaar van 2022 zijn gedaald, blijven ze nog steeds aanzienlijk hoger dan in de eerste helft van 2021, vóór het begin van de energiecrisis.
- Binnen de primaire productiesector is de sierteeltsector een van de eerste die de gevolgen van verminderende koopkracht en dalend consumentenvertrouwen ervaren. In tijden van afnemende koopkracht wordt de aanschaf van sierteeltproducten al snel beschouwd als een luxe-uitgave, waarbij consumenten de voorkeur geven aan andere (voedings)producten. Waarschijnlijk is het herstel van het ondernemersvertrouwen wel te verklaren door de afnemende energieprijzen en bijgevolg de afnemende inflatie.

De conjunctuurindex voor **fruitteelt** vertoont opnieuw een lichte stijging van 73 naar 88. Hoewel de beoordeling van de afgelopen 6 maanden vrijwel gelijk blijft (van 68 naar 69), is er een aanzienlijke toename in de verwachtingen voor de toekomst (ze stijgen van 79 naar 106).

- De helft van de fruitteelers verwacht geen verandering in hun productie in de komende periode. Daarentegen voorziet 34% een afname van de productie, terwijl 15% een lichte toename verwacht.
- Wat betreft de prijsverwachtingen, geeft 29% aan dat ze een lichte prijsstijging verwachten. 27% denkt dat de prijs stabiel zal blijven, en 39% verwacht een lichte prijsdaling.
- De veranderingen in deze conjunctuurindex voor de fruitteelt moeten worden begrepen in het licht van een bloeiende markt voor peren en uitdagingen in de markt voor appels.
- Dit jaar heeft de **peren**productie in België een historische mijlpaal bereikt, met een oogst die maar liefst 20% groter is dan vorig jaar. Dit vertegenwoordigt de grootste perenoogst die België ooit heeft gezien. Door de tegenvallende oogsten in zuidelijke landen die peren produceren, heeft België nu een uitstekende kans om te profiteren van dit marktsegment.
- De **appelsector** heeft de afgelopen jaren zware tijden doorgemaakt vanwege voortdurend lage prijzen en een overaanbod op de Europese markt. Het komende seizoen ziet er echter veelbelovend uit. De binnenlandse marktsituatie is gunstiger dan in voorgaande jaren, voornamelijk vanwege een kleinere oogst in Duitsland en Polen. Sinds het begin van het nieuwe seizoen liggen de prijzen boven het gemiddelde van de afgelopen jaren. In oktober wordt er echter een grotere hoeveelheid appels op de markt verwacht, wat invloed kan hebben op de prijzen. Het appelareaal in België is met 6% afgenomen.

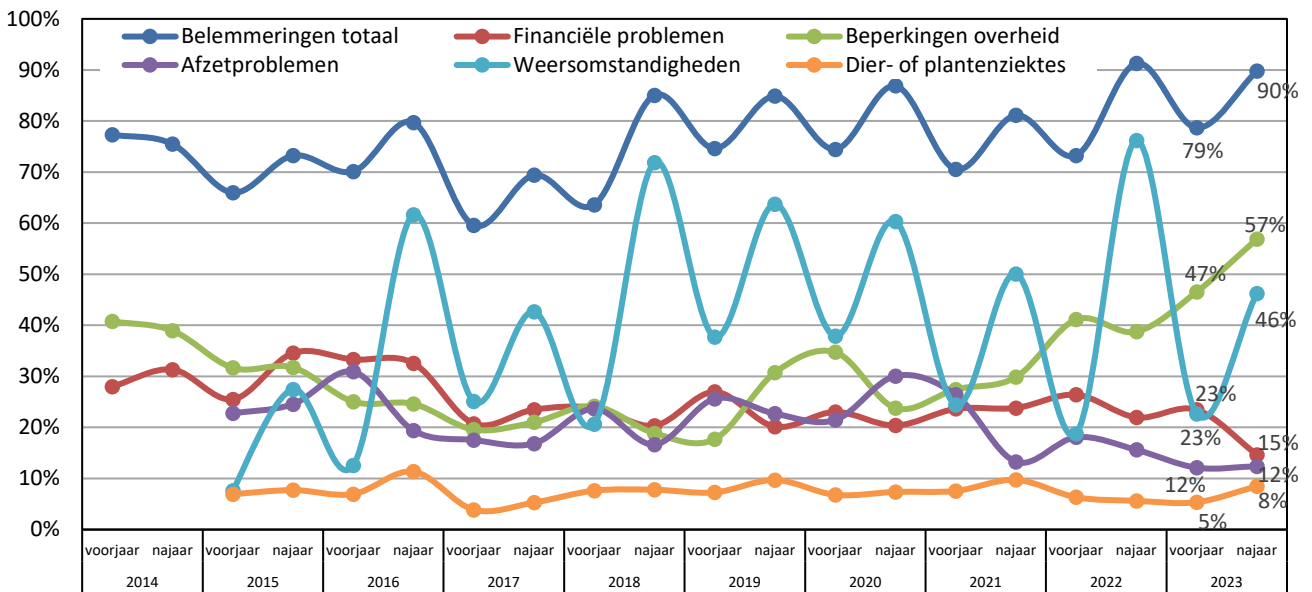
3 BELEMMERINGEN

Het aantal land- en tuinbouwers die in de afgelopen zes maanden belemmeringen hebben ervaren, is opnieuw gestegen, van 79% naar 90%. Naast de gebruikelijke toename van de belemmeringen als gevolg van weersomstandigheden in de najaarsbarometer, zijn het vooral de belemmeringen van overheidswege die sterk gestegen zijn naar 57%. Dit is nu al twee rondes de belangrijkste belemmering voor de landbouwers. Opvallend is de afname van meldingen van financiële problemen, van 23% naar 15%. Belemmeringen met betrekking tot de afzet blijven op een laag niveau.

Alle telers van groenten in openlucht (100%) gaven minstens één belemmering aan. Dan volgen groentetelers onder glas (98%), akkerbouwers (93%), varkenstellers (92%) en melkveehouders (91%). Het aandeel belemmeringen bij fruitteelers bleef bijna gelijk (78%). Siertelers zakten als enige deelsector van 87% naar 64% en zijn hiermee de deelsector met de minste belemmeringen.

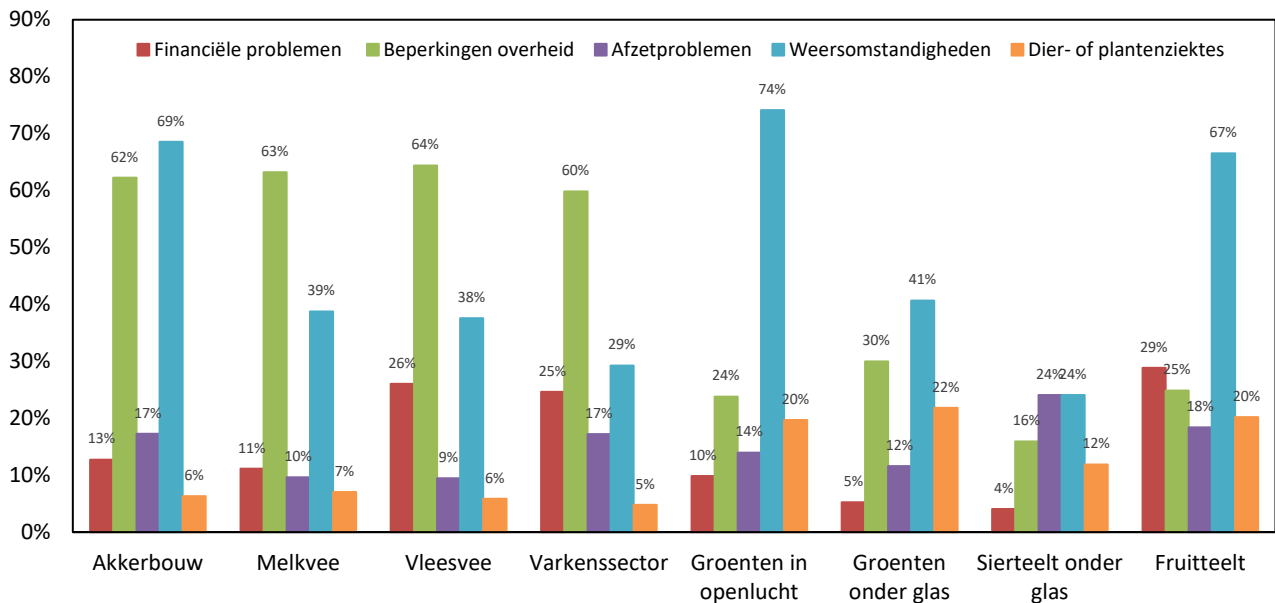
Figuur 4: Aandeel Vlaamse land- en tuinbouwers die in afgelopen zes maanden belemmeringen ondervonden, 2014-2023

Bron: Departement Landbouw en Visserij

Onderstaande grafiek geeft aan welke belemmeringen de Vlaamse land- en tuinbouwers de afgelopen zes maanden hebben ondervonden.

Figuur 5: Verdeling belemmeringen onder Vlaamse land- en tuinbouwers, najaar 2023

Bron: Departement Landbouw en Visserij

Wanneer we gedetailleerd kijken naar de uitdagingen met betrekking tot **financiële** kwesties, valt op dat de hoogste percentages van meldingen voorkomen bij fruittelers (29%), vleesveehouders (26%) en varkenshouders (25%).

Beperkingen van **overheidswege** werden vooral door vleesveehouders (64%), melkveehouders (63%), akkerbouwers (62%) en varkenshouders (60%) aangeduid. Ook bij de andere sectoren scoorde dit tussen de 16% en 30%. Verschillende actuele kwesties kunnen de stijging van dit fenomeen verklaren. Het stikstofdossier speelt ongetwijfeld een cruciale rol, met de bijbehorende onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen van individuele bedrijven. Het goedkeuringsproces voor het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid 2023-2027 duurde aanzienlijk lang en het Vlaamse GLB-Strategisch Plan werd pas in maart door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Dit nieuwe beleid bevat enkele nieuwe aspecten in vergelijking met het vorige GLB, waaronder strengere milieu- en klimaatvoorwaarden (conditionaliteit). Bovendien blijft er nog onduidelijkheid bestaan over het nieuwe mestbeleid.

Problemen met de **afzet** werden relatief minder vaak genoemd. Onder de siertelers gaf 24% aan dat ze te maken hadden met afzetproblemen, gevolgd door fruittelers (18%), akkerbouwers (17%), en varkenshouders (17%). Wat de sier- en fruitteelt betreft is dit wel een sterke daling: daar gaf in de voorjaarsenquête nog 56% en 57% aan te maken hebben met afzetproblemen.

In vergelijking met de najaarsenquête van 2022 zijn de **weersomstandigheden** meestal verbeterd. Enkel bij producenten van openluchtgroenten blijven de belemmeringen hoog (77% najaar 2022, 74% najaar 2023). Ze worden gevolgd door akkerbouwers (69%) en fruittelers (67%).

De uitdagingen met betrekking tot **dier- of plantenziekten** werden voornamelijk gerapporteerd binnen de plantaardige sectoren, met name bij glasgroenten (22%), openluchtgroenten (20%) en fruit (20%).

4 MEER INFORMATIE

Dit is het rapport van de 34ste enquêteronde, afgenomen in september 2023 bij Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven die deel uitmaken van het Vlaamse Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN). Voor de berekening van de landbouwconjunctuurindex bevraagt het Departement Landbouw en Visserij sinds 2007 circa 600 land- en tuinbouwers over hun bedrijfssituatie (productie, verkoopprijzen, belemmeringen en investeringen). De antwoorden van deze steekproef worden geëxtrapoleerd naar de totale Vlaamse landbouwpopulatie. De index kan gaan van 0 (alle landbouwers zeer negatief) tot 200 (alle landbouwers zeer positief). Bij een index van 100 zijn er evenveel negatieve als positieve antwoorden.

De voorgaande zesmaandelijkse rapporten staan op de website van Landbouw en Visserij: [Landbouwcijfers Vlaanderen](#).

De landbouwconjunctuurindex is berekend op een 0-200-schaal als het gemiddelde van volgende twee vragen:

- Hoe beschouwt u de economische situatie van uw bedrijf gedurende de afgelopen zes maanden?
Met als index = (% veel beter dan normaal + 0,5 * % beter dan normaal) - (0,5 * % slechter dan normaal + % veel slechter dan normaal) + 100
De antwoorden "normaal" worden niet meegenomen in de berekening van de index.
- Hoe verwacht u dat de economische situatie van uw bedrijf de komende zes maanden zal evolueren?
Met als index = (% sterk stijgen + 0,5 * % licht stijgen) - (0,5 * % licht dalen + % sterk dalen) + 100
De antwoorden "gelijk blijven" worden niet meegenomen in de berekening van de index.

